

ارائه خدمات ویژه کتابداران به جانبازان، معلولین، نوسوادان و نابینایان

■ پیمان جلیل‌پور ۱

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

و نیز شرایط تقریباً یکسانی از نظر ابزاری و دسترسی به امکانات برای آنان فراهم آید. از اینرو، کتابخانه‌ها می‌توانند با فراهم نمودن منابع، تجهیزات، و خدمات کتابخانه‌ای به شکل قابل دسترس در رفع نیازهای اطلاعاتی آنان کوشش نمایند. در آبان‌ماه ۱۳۹۱، همایش خدمات ویژه کتابداران به جانبازان، معلولین، نوسوادان و نابینایان به وسیله گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور قم برگزار شد که حاصل آن کتاب مجموعه مقالات همایش بود که در این نوشتار، به نقد و بررسی آن پرداخته می‌شود.

معرفی اثر

کتاب ارائه خدمات ویژه کتابداران به جانبازان، معلولین، نوسوادان و نابینایان (مجموعه مقالات) توسط دکتر سعید غفاری گردآوری و ویراستاری شده و در آبان‌ماه ۱۳۹۱ در ۲۹۴ صفحه منتشر شده است. این کتاب با معرفی ستاد برگزاری همایش آغاز می‌شود و شامل ۱۹ مقاله از استادان، صاحب‌نظران، دانشجویان برتر حوزه خدمات ویژه کتابداران به جانبازان، معلولین، نوسوادان و نابینایان است.

در ادامه به معرفی اجمالی محتوای مقالات کتاب پرداخته شده است:

۱. بررسی وضعیت ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی به نابینایان و کم‌بینایان در استان مازندران

نخستین مقاله، اثر دکتر سعید غفاری، عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور قم، و فریده خرامین، مسئول کتابخانه دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران است. در این اثر، به بررسی وضعیت ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی به نابینایان و کم‌بینایان در استان مازندران و پی بردن به مشکلات حاکم و نارسایی‌های موجود پرداخته شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که منابع کتابخانه از نظر کیفی و محتوایی در حد مناسب و روزآمد نبوده، همچنین از نظر کمی و تعداد منابع، رضایت مراجعین جلب نشده است. علاوه بر موارد مذکور، میزان بهره‌مندی پاسخ‌گویان از امکانات و تجهیزات موجود در کتابخانه‌های عمومی

■ ارائه خدمات ویژه کتابداران به جانبازان، معلولین، نوسوادان و نابینایان (مجموعه مقالات) / گردآورنده و ویراستار سعید غفاری. تهران: دبیرش، ۱۳۹۱. شابک: ۹-۷۲-۷۷۱۲-۹۶۴-۹۷۸.

مقدمه

ارائه خدمات کتابخانه‌ای به گروه‌های خاص یکی از وظایف سنگین کتابخانه‌هاست. کتابخانه‌ها به عنوان نهاد فراهم‌آورنده خدمات اطلاعاتی در جامعه نقش به‌سزایی ایفا می‌کنند. در این راستا، گروه‌های خاص نیز همچون سایر اعضای کتابخانه‌ها نیاز به دریافت خدمات کتابخانه‌ای از سوی این کتابخانه‌ها دارند. در دورانی که حجم اطلاعات موجود در جهان افزایش می‌یابد، توجه به نیازهای اطلاعاتی گروه‌های خاص برای جلوگیری از عمیق‌تر شدن مسئله ناشی از «محرومیت اطلاعاتی» میان این گروه‌ها نیز تشدید می‌شود. گذشته از این، گروه‌های خاص طبق اصل برابری انسان‌ها، دارای حقوقی مساوی با سایر اقشار جامعه هستند. آنها باید از فرصت‌های اطلاعاتی برابر با سایر گروه‌های جامعه به منظور رسیدن به موقعیت‌های همسان تحصیلی، شغلی و اجتماعی برخوردار باشند

در آبان ماه ۱۳۹۱،

همایش خدمات ویژه

کتابداران به جانبازان،

معلولین، نوسوادان

و نابینایان به وسیله

گروه علم اطلاعات و

دانش‌شناسی دانشگاه

پیام نور قم برگزار

شد که حاصل آن

کتاب مجموعه مقالات

همایش بود

وضعیت مناسبی قرار ندارد و استانداردهای مورد بررسی در این پژوهش با استانداردهای خدمات کتابخانه‌ای به کم‌بینایان و نابینایان هم‌خوانی ندارد (صص ۷۱-۹۸).

۴. اهمیت استانداردهای مجموعه و خدمات در کتابخانه‌ها برای کاربران با آسیب بینایی

زهرا خواجه علی جهان‌تیغی، عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور زاهدان، در این مقاله، بیان می‌کند که رعایت استانداردها در تمام حوزه‌ها به خصوص مجموعه و خدمات می‌تواند در پاسخ‌گویی به نیازهای اطلاعاتی نابینایان و کم‌بینایان هماهنگ با سایر افراد عادی مؤثر باشد و تمامی انواع کتابخانه‌ها و سازمان‌های ویژه خدمات نابینایان باید در جهت منافع کاربران خود با یکدیگر همکاری و تشریک مساعی نمایند و به هر نحو ممکن مواد و منابع را در اختیار آنان قرار دهند (صص ۹۹-۱۱۲).

۵. نقش کتابخانه عمومی در تأمین نیازهای نابینایان و کم‌بینایان به اطلاعات

اکرم‌السادات حجازی، کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه پیام نور قم، و فرید قلی‌پور مقدم، دانشجوی کارشناسی‌ارشد مدیریت دولتی دانشگاه پیام نور تهران- غرب، به این بحث پرداخته‌اند که افراد در زندگی روزمره خود به تهیه اطلاعات گوناگون احتیاج دارند و برای برطرف نمودن این نیاز به راه‌های مختلف متوسل می‌شوند و از راه‌های متعدّد برای رفع این نیاز اقدام می‌نمایند و در این راه از روش‌هایی چون رایزنی و همفکری با دیگر افراد جامعه، مطالعه روزنامه‌ها و مجله‌های مرتبط، اینترنت و غیره استفاده می‌کنند؛ اما در این میان، نابینایان و کم‌بینایان نیز به عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از جامعه، دارای نیازهای اطلاعاتی همانند دیگر افراد جامعه هستند که با توجه به محدودیت‌های بینایی و حرکتی آنها و دریافت محدودتر اطلاعات از پیرامونشان، مشکلات بیشتری در مسیر کسب اطلاعات مورد

کم است و مراجعین از فضای اختصاص یافته به بخش نابینایان کتابخانه‌های عمومی و دسترسی به آن رضایت کمی داشتند. گذشته از اینها، تسلط کارکنان به استفاده از مواد بریل، بسیار کم است، در حالی که مهارت آنان جهت پاسخ‌گویی و یاری در بازیابی منابع و اطلاعات مورد نیازشان در حدّ بالایی بوده و بیشتر مراجعین از ارائه خدمات مرجع تلفنی و پستی کتابخانه‌ها اظهار رضایت کرده‌اند (صص ۴۸-۶).

۲. نیاز به آگاهی در انسان، فرایندی ساختاری در کمک به نابینایان و کم‌بینایان در محیط دیجیتال

نویسندگان دومین مقاله این کتاب، حسین صادقی، کارشناس‌ارشد علوم تربیتی، و شیدا فتحی، ریاست دانشگاه علوم پزشکی سمنان هستند. هدف از این مقاله، نحوه تأثیر افزایش آگاهی و هم‌گامی با سایر افراد اجتماع و چگونگی دستیابی به اطلاعات در جهت جبران نقص بینایی نابینایان و کم‌بینایان است. یافته‌های این مقاله بیانگر آن است که از خدمات اصلی کتابخانه‌های دیجیتالی در کمک به نابینایان و کم‌بینایان بازیابی اطلاعات است که چگونگی شیوه‌های جست‌وجوی پیکره متن برای یافتن اطلاعاتشان را میسر می‌سازد (صص ۴۹-۷۰).

۳. بررسی استانداردهای مجموعه، ساختمان، ترویج و تبلیغ، تجهیزات، و خدمات کتابخانه‌ای به کم‌بینایان و نابینایان در کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز

نویسنده این مقاله، پیمان جلیل‌پور، کارشناس‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز است. این مقاله، با هدف بررسی استانداردهای مجموعه، ساختمان، ترویج و تبلیغ، تجهیزات، و خدمات کتابخانه‌ای به کم‌بینایان و نابینایان در کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که ارائه خدمات کتابخانه‌ای به کم‌بینایان و نابینایان در کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱ تا ۴ شهر اهواز در

نیاز خود پیش رو دارند. از اینرو، کتابخانه‌ها از معدود نهادهایی هستند که نیازهای آموزشی، شغلی، تفریحی و اطلاعاتی نابینایان و کم‌بینایان را تأمین می‌کنند (صص ۱۱۳-۱۳۲).

۶. امکانات و خدمات ویژه در کتابخانه‌های نابینایان و نیمه‌بینایان استان خراسان رضوی

دکتر علی‌اکبر پوراحمد، استادیار و عضو هیئت علمی گروه کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی شیروان، دکتر هادی شریف‌مقدم، دانشیار و عضو هیئت علمی گروه کتابداری دانشگاه پیام نور مشهد، و رضا رشیدپور، کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی در مقاله‌شان به بررسی وضعیت کتابخانه‌های نابینایان و نیمه‌بینایان استان خراسان رضوی از نظر امکانات و تجهیزات فراهم شده برای جامعه استفاده‌کننده پرداخته‌اند. نتایج به‌دست آمده از پژوهش آنها نشان می‌دهد که تنها ۲۵ درصد کتابخانه‌ها دارای ساختمان مستقل هستند و بقیه به عنوان بخشی از یک کتابخانه دیگر فعالیت می‌کنند. تقریباً ۹۰ درصد ساختمان کتابخانه‌ها بیشتر از ۱۰ سال عمر دارند. هیچ کتابخانه‌ای استودیو ضبط صدا ندارد. همه کتابخانه‌ها از ضبط صوت و رایانه جهت رفع نیاز مراجعان استفاده می‌کنند. ۷۵ درصد مسئولان کتابخانه‌ها دوره‌های ویژه مدیریت کتابخانه‌های نابینایان را طی کرده‌اند. ایجاد شبکه اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های نابینایان، اشتراک منابع و امانت بین کتابخانه‌ای، ایجاد کتابخانه ملی و انتشارات چندرسانه‌ای مخصوص نابینایان از پیشنهادهای ارائه‌شده در این پژوهش است (صص ۱۳۳-۱۷۰).

۷. نقش کتابخانه‌های عمومی و کتابداران در ارائه خدمات ویژه به افراد نابینا

علیرضا محمودی، مدرس دانشگاه جامع علمی- کاربردی تهران، و حافظ نوری شیرازی، قائم مقام دانشگاه جامع علمی- کاربردی فرهنگ و هنر واحد ۲۰، در مقاله‌شان بیان می‌کنند ارائه خدمات به نابینایان اگر به گونه‌ای باشد که آنان بدون توجه به معلولیتشان قادر به بهره‌گیری از منابع و امکانات باشند، انجام رسالتی است که آنها را به فراسوی محدودیتشان هدایت کرده است، و در این صورت است که خدمات برای نابینایان در کتابخانه‌های عمومی تحقق می‌یابد (صص ۱۷۱-۱۹۳).

۸. توزیع‌های آینده و گزینه‌های پخش کتاب‌های گویای دیجیتال برای معلولین نابینا

فرحناز فتح‌اله‌زاده، عضو هیئت علمی گروه کتابداری دانشگاه پیام نور مرکز خوی، و فائزه دلقتدی، عضو هیئت علمی گروه کتابداری دانشگاه پیام نور مرکز سبزوار در مقاله‌شان شرح می‌دهند که چگونه نسل جدیدی از ابزارهای پخش، توسعه یافته تا به کاربران این امکان را بدهد که کتاب‌های صوتی را دریافت کرده و کتابخانه‌های شخصی خود را مدیریت کنند. چنین پخش‌کننده‌هایی، پروتکل‌هایی را برای ارتباط برقرار کردن با کانکشن‌ها با پهنای

بند وسیع، شبکه‌های سلولی و یا مودم‌ها مدیریت خواهند کرد. آنها فلش مموری‌هایی دارند تا محتوا را ذخیره کرده و به راحتی قابل حمل باشند. اینترفیس‌های کاربری مختلف پیشنهاد می‌شود تا با کاربردهای مختلف کاربران مختلف هماهنگ شود. همچنین، در این مقاله بیان می‌شود که چگونه نسل بعدی پخش‌کننده‌ها، ارتباط با تهیه‌کنندگان محتوا را خودکارسازی خواهند کرد و انتخاب کتاب‌های صوتی و مواد الکترونیکی را در فرمت‌های ساده ارائه خواهند داد (صص ۱۹۴-۲۲۰).

۹. اشتراک منابع کتابخانه‌ای و بررسی عناصر کارآمد در ارائه مطلوب خدمات اطلاع‌رسانی به افراد با آسیب بینایی با توجه به رویکردهای صورت‌گرفته در کشورهای توسعه‌یافته

مرجان خجسته‌فر، کارشناسی‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، فاطمه صفری‌راد، کارشناسی‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، رئیس اداره برنامه‌ریزی، انجمن‌ها، مشارکت‌های اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان فارس، فائزه‌السادات طباطبایی امیری، کارشناسی‌ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، رحمان بیانی، کارشناس علوم اقتصاد، مسئول کتابخانه نابینایان رئیسی شیراز در مقاله‌شان سعی داشته‌اند تا با تمرکز روی عناصر مهم تأثیرگذار بر دسترسی و اشتراک منابع کتابخانه‌ای برای افراد با آسیب‌های بینایی در ایالت متحده، کانادا و ایالت بریتانیا، به چالش‌های موجود در این زمینه اعم از نگرش‌های مسئولین، مشکلات سازمانی، تنوع فرمت‌های ذخیره‌سازی، عدم آگاهی و آموزش ناکافی کتابداران و کاربران معلول و غیره بپردازند (صص ۲۲۱-۲۶۴).

۱۰. تدارک کتابخانه‌های عمومی و خواننده نابینا

زهرا اسمعیلی، دانشجوی کارشناسی دانشگاه پیام نور استان قم در مقاله خود این بحث را مطرح می‌کند که تدارک کتابخانه برای خواننده نابینا بسیار اندک و محدود است. مواد خواندنی به شکل انطباق‌پذیر به وسیله مؤسساتی خاص تهیه می‌شوند. در بعضی کشورها سازمان‌های خیریه این مؤسسات را حمایت می‌کنند و در بعضی دیگر مورد حمایت دولت هستند. حتی با کمک‌های مالی دولت، درصد مواد چاپی قابل استفاده برای نابینایان به ندرت یک درصد کل انتشارات هر کشور را تشکیل می‌دهد. در مؤسساتی که به صورت کتابخانه‌های عادی فعالیت می‌کنند، کارکنانی خاص در مورد آنچه باید تهیه شود، تصمیم می‌گیرند (صص ۲۶۵-۲۷۳).

۱۱. فناوری و نقش آموزشی کتابداران برای معلولین

منیره صفرائی، دانشجوی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه پیام نور استان قم، هدف از نگارش این مقاله را مناسب‌سازی سخت‌افزارها، نرم‌افزارها، و تبیین لزوم بسترسازی و تعامل وب با نیازهای معلولان و خصوصاً وب‌سایت‌های کتابخانه‌ای بیان کرده است. در این مقاله، پس از ارائه تعریف از

انواع گروه‌های معلول و بررسی چگونگی استفاده افراد معلول از وبسایت‌ها، محدودیت‌هایی که هر کدام از این گروه‌ها در کاربرد رایانه‌ها و نرم‌افزارها دارند، مطرح شده است. سپس، راهکارهای آسان‌سازی نرم‌افزار و وبسایت‌های کتابخانه‌ای برای گروه‌های معلول مورد بررسی واقع شده است (صص ۲۷۴-۲۷۵).

۱۲. کتابدار یا غیرکتابدار: نقش آن در ارائه خدمات ویژه به نابینایان

پرنیاز فرقانی، کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و مدرّس دانشگاه پیام نور تبریز در این مقاله نقش کتابداران در ارائه خدمات ویژه به نابینایان در استان آذربایجان شرقی را مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های پژوهش وی بیانگر آن است که مسئولین و کارکنان کتابخانه‌های مخصوص نابینایان استان آذربایجان شرقی، افراد نابینا و غیرکتابدار هستند. همچنین در هیچ کدام از کتابخانه‌ها تجهیزات خاصی برای نابینایان فراهم نشده است و هیچ کدام از کتابخانه‌ها امانت بین کتابخانه‌ای ندارند و کتابخانه‌ها یک شیفیت بوده و عواملی از این قبیل وجود کتابدارانی با انگیزه و متعهد را در این کتابخانه‌ها ضروری می‌کند (صص ۲۷۶-۲۷۷).

۱۵. ضرورت استفاده از تکنولوژی RFID در کتابخانه‌های نابینایان با رویکردی جدید

فاطمه صفری‌راد، کارشناسی‌ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، رئیس اداره برنامه‌ریزی، انجمن‌ها، مشارکت‌های اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان فارس، حبیب نادری بلداجی، دانشجوی کارشناسی‌ارشد مهندسی نرم‌افزار کامپیوتر، کارشناس فناوری اطلاعات اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان فارس، در مقاله‌شان، ابتدا چگونگی کارکرد و تجهیزات مورد نیاز برای اجرای تکنولوژی RFID در کتابخانه‌ها را مطرح کرده‌اند، سپس با توجه به مشکلات بینایی و حرکتی افراد دارای اختلال بینایی و اهمیت استفاده از تکنولوژی روز برای این قشر از جامعه و جهت بومی‌سازی و اجرای مدل خارجی تکنولوژی RFID در کتابخانه‌های داخل کشور، پیشنهادهایی برای پژوهش و بررسی بیش‌تر ارائه کرده‌اند (صص ۲۸۳-۲۸۴).

۱۳. بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی در تأمین نیازهای اطلاعاتی مراجعان نابینا و کم‌بینا

محسن رضوی اصل در این مقاله، هر چند به صورت مختصر، به بیان باید‌ها و نبایدهای مهم در زمینه خدمت‌رسانی به افراد نابینا و کم‌بینا از جامعه انسانی توسط کتابخانه‌های عمومی پرداخته است. وی بیان می‌کند که با بررسی استانداردهای موجود در زمینه خدمت‌رسانی کتابخانه‌های عمومی به نابینایان و کم‌بینایان با واقعیات موجود در کتابخانه‌های عمومی سطح کشور، چنین نتیجه‌گیری می‌شود که در حال حاضر سطح خدمات و امکانات ارائه‌شده در اغلب کتابخانه‌های عمومی کشور به نابینایان و کم‌بینایان فاصله زیادی از معیارهای استاندارد؛ چه از حیث ساختمانی و فضای فیزیکی و چه از حیث منابع، تجهیزات و امکانات داشته و می‌بایست با یک همّت جمعی به رفع نقیصه‌های موجود اقدام نمود؛ چرا که از مهم‌ترین کارکردهای کتابخانه‌های عمومی برطرف نمودن نیازهای اطلاعاتی گروه‌های خاص، مانند نابینایان و کم‌بینایان است و نمی‌توان افراد نابینا و کم‌بینا را از جامعه استفاده‌کننده از کتابخانه‌های عمومی مستثنی کرده و به نیازمندی‌های اطلاعاتی آنان بی‌تفاوت بود (صص ۲۷۸-۲۷۹).

۱۶. خدمات ویژه کتابخانه عمومی به معلولین و نقش آن در دسترسی این افراد به اطلاعات

حوریه صدیقی، کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، کارمند کتابخانه عمومی سهند اسکو، یوسف صدیقی، کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشجوی کارشناسی‌ارشد اپیدمیولوژی در مقاله‌شان، مطالبی در مورد کتابخانه‌های عمومی، خدمات ویژه، اهداف و انواع خدمات ویژه و خدمات ویژه به معلولین، و همچنین اهمیت دسترسی به اطلاعات برای افراد معلول و نقش کتابخانه‌های عمومی در دسترسی افراد معلول به اطلاعات ارائه کرده‌اند (صص ۲۸۵-۲۸۶).

۱۷. ویژگی‌های منابع درسی آموزش‌های باز و راه دور جهت ارائه خدمات کتابخانه‌ای مناسب بر اساس منابع درسی دانشگاه‌های باز انگلیس، هند، آزاد ایران و پیام نور

هادی شریف‌مقدم، دانشیار کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه پیام نور مشهد، قاسم‌علی احسانیان، کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه پیام نور مشهد، در مقاله‌شان ویژگی‌های منابع درسی دانشگاهی آموزش‌های باز و راه دور از دیدگاه علمی به عنوان یک خدمت ویژه کتابخانه‌ای مورد مطالعه و پژوهش قرار داده‌اند. همچنین، آنها به این بحث پرداخته‌اند که کتابخانه‌ها

۱۴. کتاب‌خوان الکترونیکی قابل حمل ویژه نابینایان و افراد با آسیب بینایی

امیر رمضانی، دانشجوی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، در مقاله خود، ابتدا به جنبه‌های مختلف کتابخوان‌های الکترونیکی که مخصوص نابینایان و افراد با آسیب بینایی طراحی شده‌اند از قبیل تاریخچه، تعاریف، ویژگی‌ها، مزایا، معایب، نحوه

۴. انجمن نایب‌نایبان کرمان که همگی در شهر کرمان هستند. طبق آمار منتشره ۴۴۷۵ نایبنا و کم‌بینا در استان کرمان زندگی می‌کنند (صص ۲۹۳-۲۹۴).

ارزیابی اثر

- در این اثر، بیشتر به جنبه‌های خدمات ویژه کتابداران به نایب‌نایبان، و معلولان پرداخته شده و جنبه‌های دیگر همایش؛ یعنی خدمات ویژه کتابداران به جانبازان، و نوسوادان مورد توجه نویسندگان، پژوهشگران و علاقه‌مندان این دو حوزه قرار نگرفته است.
- مجموعه مقالات همایش، فاقد سخن رئیس همایش و سخن دبیر علمی همایش است. به همین خاطر، از روند برگزاری همایش، چیزی عاید خواننده نمی‌شود.
- اطلاق اصطلاح «گردآورنده و ویراستار» برای این اثر درست نیست و بهتر بود که اصطلاح «به کوشش» یا «زیر نظر» برای این اثر در روی جلد کتاب آورده می‌شد. در این اثر، صرفاً مقالات به صورت مجموعه مقالات آورده شده‌اند و هیچ‌گونه تغییر خاصی در مقالات صورت نگرفته است.
- همایش فاقد راهنمای نگارش مقاله برای نویسندگان بوده است. به همین دلیل، ساختار مقالات یکدست نیست. بهتر است که در چهارمین همایش، دست‌اندرکاران همایش به تدوین راهنمای نگارش مقاله بپردازند تا مقالات یکدست باشد. این عدم یکدستی در چکیده، مقدمه، نتیجه‌گیری، استنادهای، تنظیم منابع بیش‌تر نمایان است.
- متن کامل مقاله‌های یازدهم تا نوزدهم آورده نشده است.
- با توجه به تخصصی بودن موضوع همایش، وجود یک واژه‌نامه منسجم به عنوان واژه‌نامه‌ای تخصصی در انتهای کتاب می‌توانست بر غنای اطلاعاتی آن بیافزاید.
- مجموعه مقالات همایش، «نمایه» ندارد و فقدان نمایه، نقصی جدی برای آن محسوب می‌شود، بدیهی است که وجود حداقل یک نمایه موضوعی بر ارزش این مجموعه می‌افزود و در ارتقای سطح خوانایی آن مؤثر واقع می‌شد.

سخن پایانی

در مجموع، می‌توان بیان داشت کتاب حاضر به دلیل پرداختن به جنبه‌های گوناگون خدمات ویژه کتابداران به معلولین، و نایب‌نایبان از امتیاز ویژه‌ای برخوردار است. امید است که نکات مطرح شده در ارتباط با کتاب مجموعه مقالات سومین همایش علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور قم مورد توجه برگزارکنندگان همایش قرار گیرد و در همایش‌های بعدی این دانشگاه شاهد اثر بهتری باشیم.

پی‌نوشت

1. Peyman.Jalilpour@gmail.com

در ارایه منابع درسی نظام‌های دانشگاه‌های باز به عنوان یک خدمت خاص نقش اساسی در توسعه علمی جامعه دارند که اگر در تهیه آنها ویژگی‌ها و استانداردهای لازم رعایت شود، توسعه علمی کشور را به دنبال خواهد داشت. علاوه بر این، در این مقاله، اصول معیار تدوین و ویژگی‌های منابع درسی نظام‌های راه دور دانشگاهی که در انتقال اطلاعات به مخاطب از اهمیت زیادی برخوردار است و می‌تواند کیفیت و کمیت ارایه خدمات به گروه‌های خاص در کتابخانه را تحت تأثیر قرار دهد، همانند: انتخاب نوع محتوای درسی، اصول سازمان‌دهی محتوا، شیوه سازمان‌دهی و ساختار تدوین محتوا، مباحث علمی، همچنین تدوین متنی فعال از حیث نوع اثری که بر مخاطب می‌گذارد، و انواع منابع درسی که از مسایل مهم و کلیدی در تدوین کتب درسی دانشگاهی است، مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش آنها تأکید بر ویژگی‌ها، کیفیت و کمیت منابع درسی و راهکارهای تدوین منابع درسی و پرهیز از تهیه انفرادی آنها و توصیه به مشارکت در تولید محتوای درسی دارد که موفقیت کتابخانه‌ها را در مسیر ارائه خدمات به گروه‌های خاص به همراه دارد (صص ۲۸۷-۲۸۹).

۱۸. بررسی عادت‌های مطالعه دانشجویان نایبنا و کم‌بینا در

کتابخانه عمومی آیت‌الله خامنه‌ای قم

عصمت مؤمنی، مدیر گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه علامه طباطبایی، مینا ذوالقدر، دانشجوی کارشناسی‌ارشد دانشگاه علامه طباطبایی و کارشناس کتابخانه دانشگاه پیام نور مرکز قم پژوهشی را با هدف شناسایی عادت‌های مطالعه دانشجویان مراجعه‌کننده به کتابخانه عمومی آیت‌الله خامنه‌ای قم با آسیب‌های بینایی و تشخیص نارسایی‌های احتمالی موجود در روش‌های مطالعه آنها انجام داده‌اند. یافته‌های پژوهش آنها نشان داد که شیوه مطالعه (تقسیم‌بندی زمان، شرایط فیزیکی مطالعه، توانایی خواندن، یادداشت‌برداری، انگیزش یادگیری، حافظه، امتحانات، و سلامتی) در دانشجویان از کیفیت مطلوبی برخوردار نیست (صص ۲۹۰-۲۹۲).

۱۹. وضعیت اطلاع‌رسانی به نایب‌نایبان و کم‌بینایان در استان

کرمان

مهدی علیزاده، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زرنده، یلدا رضوی نعمت‌اللهی، کارشناس‌ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، وضعیت اطلاع‌رسانی به نایب‌نایبان و کم‌بینایان در استان کرمان را مورد بررسی قرار داده‌اند. از عمده‌ترین نتایج پژوهش آنها می‌توان به این موارد اشاره کرد: ارائه‌کنندگان خدمات اطلاعاتی به نایب‌نایبان در استان کرمان عبارتند از: ۱. اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان کرمان با کتابخانه نایب‌نایبان واقع در کتابخانه عمومی مرکزی کرمان، ۲. کتابخانه نایب‌نایبان رودکی اداره بهزیستی شهرستان کرمان، ۳. کتابخانه نایب‌نایبان رودکی مؤسسه خیریه مولی‌الموحیدین واقع در مجتمع شبانه‌روزی نایب‌نایبان جابر، و

در این اثر، بیشتر به جنبه‌های خدمات ویژه کتابداران به نایب‌نایبان، و معلولان پرداخته شده و جنبه‌های دیگر همایش؛ یعنی خدمات ویژه کتابداران به جانبازان، و نوسوادان مورد توجه نویسندگان، پژوهشگران و علاقه‌مندان این دو حوزه قرار نگرفته است